

Personlig erfaring - kvekersamfunnets fremste religiøse autoritet

AV M. SUSANNE KROMBERG

Mens jeg skrev artiklene mine i fjor om Lammets Krig, måtte jeg stadig le litt av meg selv. Jeg hadde nemlig et minne fra da jeg satt i en stue på Woodbrooke i 1989 og leste om Lammets krig i John Punshon's *Encounter with Silence*. Den gangen syns jeg begrepene hadde så liten relevans og til og med var så usmakelige at jeg la bort boka etter å ha lest bare et par sider. Jeg er redd jeg også kan ha sagt noen mindre høflige ord om forfatteren og andre mannlige teologer. Men i 2003 hadde disse bildene fått livgivende kraft da jeg selv var i en vanskelig livssituasjon. Jeg fikk ny sympati for John Punshon, hans opplevelser som barn under 2. verdenskrig, hvordan han på tross av poliomyelittsykdom kjempet seg til å bli en vel ansett advokat, og så ga opp karrieren for å undervise teologi til en flokk med uærbødige kvekere.

Denne lille vignetten representerer langt fra det eneste tilfellet der jeg har forandret mening om noe ganske vesentlig, og der jeg i utgangspunktet var veldig sterk i min overbevisning. Inntil jeg var omtrent 18, var jeg ateist og veldig stolt av det. Etter at min mor - til min store forferdelse - ble medlem av kvekersamfunnet, beveget jeg meg i retning av å tro på en kollektiv bevissthet. Jeg trodde ikke på en Gud som styrer mennesker og har en plan, før jeg ble 23 år gammel og etter en klassisk skjelvingsopplevelse med noen ord som kom til meg i en andakt. Jeg ble ikke kristen før noen år senere, etter at jeg fikk en sjokkerende visjon av Jesus på korset.

Men til å begynne med var jeg langt fra å være en tradisjonell kristen. Fromhet, saktmodighet og tilgivelse var ikke verdier jeg mente var viktige, mens anger og bot måtte være forbeholdt objektivt onde mennesker som hadde begått personlige eller strukturelle overgrep mot andre mennesker. Jeg har etter hvert kommet til at vi alle har ting å tilstå og få tilgivelse for, men at slik tilståelse og tilgivelse ikke er straff, men en velsignelse!

Jeg regner med at de fleste kvekere har tilsvarende beretninger om hvordan tro og overbevisninger har forandret seg over tid. Når jeg blir bedt om å fortelle om hva som kjennetegner kvekersamfunnet, er det nettopp vår tro på at guds-åpenbaringen ikke ble avsluttet da Bibelen var ferdig, men at Gud fortsetter å vise seg for oss og at vårt gudsbilde forandrer seg over tid.

Derfor har vi ingen fast formulert trosbekjennelse. Vi tror at Gud vil vise ulike sider ved seg avhengig av hvilken situasjon vi mennesker er i, at forskjellige mennesker vil oppleve Gud på ulike måter, og at ord bare kan utgjøre en tilnærming av en beskrivelse. Og vi tror at Gud er større enn det som kan fanges opp med noen enkle ord. Når ord likevel bare er tilnærmelser, kan fokus på bestemte ord lett føre til stridigheter om hvem som er rettroende, og avspore fra det som bør være fokus for oppmerksomheten - hvordan hver og en av oss skal leve sin tro.

Diskusjonene i *The Friend* og i *Kvekeren* tror jeg lett kan føre oss på avveie hvis de fokuserer på å fange opp med ord hva som kan utgjøre en indre felles kjerne av tro eller en ytre grense for hva man kan tro og samtidig være kveker. Jeg tror ikke kvekersamfunnet er ment verken å være et komfortabelt sted der vi kan ha fellesskap med likesinnede eller et fristed der vi slipper å møte noen som tror annerledes enn oss selv.

Med fare for å bidra med nye ord som bare avsporer, har jeg lyst til å foreslå at vi istedenfor å formulere et minste felles trosmultiplum, som for mange vil bli frustrerende og utilfredsstillende fordi det nødvendigvis ikke kan komme nær kjernen av det som gir mening i våre liv, kan nøye oss med å si, som Robert Barclay sa for mange år siden, at vi tror på 'inward, unmediated revelation'. Vi tror at Gud fortsetter å åpenbare seg for oss i vårt indre.

Vi kan ikke si mye om Gud, men vi kan si noe om hvilken effekt denne Gud har på oss, og at det er en livgivende kraft som gjennomsyrrer hele vårt vesen og våre handlinger. Og denne *gudseffekten*, det som kjennetegner handlingene til et menneske i et gudsforhold er felles for mennesker av alle religioner. Forventningen om dynamikk i gudsforholdet; at mennesker forandrer seg; overbevisningen om at det vi tror ikke er den eneste rette tro - dette er ikke unikt i kvekersamfunnet. Elementer av disse tingene finnes i større eller mindre grad innenfor andre trossamfunn og religioner.

Men meg bekjent er det bare i kvekersamfunnet at forventningen om ny erfaring utgjør *kjernen* i andaktsliv, beslutningsprosess og organisasjon. Det er ganske unikt for kvekersamfunnet at vår fremste kilde til autoritet er vår egen opplevelse av Ordet, Logos, eller den levende Kristus. I de fleste andre trossamfunn kan egne erfaringer aksepteres som viktige, men de aksepteres ikke i noe større trossamfunn som autoritative.

For å forenkle litt, kan man si at protestanter anser Ordet i form av Bibelen og forkynnelse som den fremste autoritet, mens katolikker ser til Kirken under pavens ledelse som den ytterste autoritet. Blant kvekere regnes en gudsopplevelse som autoritativ.

Men hvordan kan vi vite at vi har hatt en autoritativ gudsopplevelse og ikke 'bare' har sterke personlige følelser om noe? Det fins nok av eksempler på mennesker som, med religiøs overbevisning, har utført stor skade på seg selv og andre.

Her kommer fellesskapet inn i bildet som en sekundær - men likevel helt nødvendig kilde til autoritet. Når så lite er fastlåst, trenger vi hverandres hjelp for å få bekreftet om det nye vi oppdager, faktisk er i tråd med det vi vet om Gud og et liv som leves med Gud. Det er et sted der vi hjelper hverandre i å være åpne for ny erfaring og hvilke handlinger den nye erfaringen leder oss til. I fellesskapet kan vi lære av hverandres gudsforståelse, hjelpe hverandre til å søke ny gudsforståelse, og til å skjelne om nye opplevelser og tilskyndelser faktisk er fra Gud og er gode og livgivende. I fellesskapet kan vi lære om det vi gjør som hindrer oss i å komme nærmere Gud og om hvilke vaner og egenskaper som kan hindre oss selv eller andre i å

leve et sannferdig og kjærlig liv i pakt med Gud.

Jeg pleier å se på Bibelen og *Faith and Practice* som en forlengelse av fellesskapet, både bakover og sidelengs i tid, og er også viktige kilder til autoritet. Bibelen inneholder beretninger fra fortiden om typiske gudserfaringer og om hvordan mennesker har forstått dem, og vi kan forvente at våre erfaringer sannsynligvis ikke vil være i strid med bærende prinsipper i Bibelen. *Faith and Practice* inneholder fellesskapets erfaringer om hvordan et liv i nærhet til Gud leves og typiske kjennetegn på at man er der man skal være og handler slik at det skal skje. Kvekerfellesskapet er bærer av en visdom som er viktig og relevant for de nye religiøse oppdagelsene vi kommer til å gjøre.

Jeg husker at Bernt-Erik Heid snakket om improvisasjon for en del år siden. Improvisasjon er et viktig element i barokken, sa han, men før man kan improvisere, så må man kunne sitt instrument og sin musikkjanger.

Jeg forsto at det også er slik med det åndelige livet. Instrumentet er oss selv; vi må lære å kjenne oss selv godt, og det er i samvær med andre - og Gud - at vi kan lære mest om oss selv. 'Sjangeren' er vel kvekersamfunnet. Vennenes samfunn tilbyr både et viktig veikart om hva vi kan forvente skal skje, og et viktig korrektiv til våre oppdagelser og handlinger.

I Råd og spørsmål nr 17 heter det *Regn det for mulig at du kan ta feil*. Jeg har lyst til å si det litt sterkere: Regn det for sannsynlig at du tar feil - eller i hvertfall at du kommer til å oppdage nye sannheter om Gud og livet ditt. Kvekersamfunnet er til for å framelske god musikk og gode improvisasjoner.